

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK
SZAKFOLYÓIRATA

SZERKESZTI:
GYÖRGYFY ÁKOS

BUDAPEST, 1940.

KIADJA A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK ORSZÁGOS EGYESÜLETE

A Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Közlönye évenként tízszer jelenik meg. **Előfizetési ára:** Intézményeknek évi 24 pengő; magánosoknak évi 10 pengő; az egyesület tagjai tagdíjuk fejében kapják.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., Fesztetics-utca 3.

Tartalom:

<i>Schreiner Ferenc:</i> Évadnyitó beszéd — — — — —	141
<i>Szentgyörgyi Gusztáv:</i> Fogalmazási tanmenetek a siketnémák intézetei számára — — — — —	143
<i>Györgyfy Ákos:</i> Látogatásom Cházár András szülőházában —	150
<i>Balázs Géza:</i> A testgyakorlatok hatása a szellemi fogyatéko- sok testi és szellemi fejlődésére — — — — —	153
Egyesületi élet — — — — —	155
Hírek, vegyesek — — — — —	157

Laptulajdonos: Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesülete.
Felelős kiadó: Szentgyörgyi Gusztáv.

Máté-nyomda Budapest, VIII., József-utca 61. Telefon: 139—259.

MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK KÖZLÖNYE

A MAGYAR GYÓGYPEDAGÓGIAI TANÁROK

II. (XLII.) ÉVFOLYAM

ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK FOLYÓIRATA

8. S Z Á M

FELELŐS SZERKESZTŐ: GYÖRGYFY ÁKOS

BUDAPEST, 1940.

O K T. H Ó

Schreiner Ferenc évadnyitó beszéde

a Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Orsz. Egyesülete 1940. okt.
5-én tartott választmányi ülésének elnöki székéből.

(A „Magyar Hiszekegy” elhangzása után.)

Akik annyira hittünk és hiszünk Magyarországot feltámadásában, örvendezzünk vigadó lélekkel Erdély egy részének hazatérésén. Ma már tudjuk, hogy van okunk az örvendezésre. A bécsi döntés idején még nem tudtuk és ezért siró lélekkel himni sem akartuk, hogy drága Erdélyünk csak Kötegyánnál kezdődik és már Zágonnál végződik. Ma túl vagyunk egy szinte szentségesnek mondható felül-emelkedés révén a csalódásokon és tudjuk, hogy ha nem is teljesedett minden egyéni remény, egyéni kívánság, az ország teste mégis jelentősen gyarapodott nemcsak termő szélességben, de hegyek magasságával és bányák mélységével is. Gyarapodott azonban a nemzet lelke is 22 esztendő rabságában synylódott több mint 2 millió magyarral, kik között egy tekintélyes résznek csodálatos a lelkisége. Van ebben a lélekben béke, megbocsájtás, emelkedettség, valami hihetetlen kitartás a bizakodásban, valami, ami nem akad fenn kicsinyes egyéni életviszonyokon, hanem épít, épít és egyre épít magyar kultúrát száz veszély közepette is, ezer sorscsapásnak földig verő hatalma alatt is, míg végre érvényesül az a lelkiség, mely az egyéniben is mindig nemzeti utat járt. Nehéz volt az út, sok küzdelmet kívánt. De ha nem ment másként, a rabmagyar inkább megnémult, semhogy az áldó magyar köszönés helyett a bune zó-t használja, megnémult, semhogy oláh nyelven rabtartóktól kelljen kegyetlen kegyeket kérnie. És inkább megsiketült, semhogy az ezeréves jogát típrő parancsnak idegen szavát meghallja.

Igy maradt a székely székelynek, 22 esztendő rab magyarja ma szabad magyarnak.

Ha pedig ebben a küzdési fajtában ráismerünk önmagunk küzdelmes munkaminőségére, azt is mondhatom, hogy így alakult a siketségre és némaságra kárhoztatott ember örvendező, magyarságát büszkén valló, felszabadultságát himnuszokban zengő magyarrá.

Jó volt az erdélyi rabmagyarnak nem hallania és megnémulnia, de jó volt nem látnia sem, vaknak lennie. Ocsmány megvesztegetések, álmokságok, hatalmi visszaélések, bitorlások és keserű megpróbáltatások szennyes áradata között csak befelé tekintett és fölfelé. Masegyebüivé tekinteni sem akart, mást látni sem akart. Inkább elfelejtett járni, hisz útközben megcsúfolták. Nem mozdult, mert minden mozdulatával szenvedésekbe ütközött. Nem akart a világról tudni, mert ez az idegen világ amúgy is messze esett tőle. Csak a magyar röghöz, azon is az otthonához ragaszkodott, de ahhoz aztán úgy, hogy benne a legsötétebb szenvedések éjszakáin sem botlott meg soha. Ellenkezőleg: óva féltette benne kincseit, a magyar szót, a magyar dalt és mesét. Rejtegette benne kincseit, magyar ruháját, magyar szokásait, magyar zászlóját és magyar lelkét. S maradt a székely székelynek, 22 esztendő rab magyarja szabad magyarnak.

Ha pedig ebben a fajtájú küzdelemben is ráismerünk önmagunk küzdelmes munkaminőségére, azt is mondhatom, hogy így alakult a vakságra kárhozott emberből egy új megvirradást élt értékes lát-noka a magyar jövőndőnek.

De jó volt az erdélyi magyarnak semmit nem tudnia sem. Az oláh hatalmi gőg a nyelvére tört, azt el kellett felejténie. Idegenül állt a neki tanított történelem és földrajz előtt. Jog, becsület és igazság olyan formákat öltöttek, hogy ilyenekről nem is akart tudni. Szelleme ezért az oláh felé elzárkózott teljesen. Kifelé elfásult. S mert csak befelé élhetett, azt is a körülmények súlya alatt csak titokban és korlátozottan, lett belőle a szellem nélkül való, értéktelennek látszó senki-ember, akit csak szipolyozni jó. Holott akkor is égett benne a nemes lelkület, lángolt a szellem, tüzelt a hazafias érzés, de csak rejtve pincében, titkos kamrában, templomi énekben, átvitt értelmű dalban.

Aki ezt a küzdelmet ismeri s tudja, mily súlyos e korlátozottságok között is a szabad emberi méltóság felé törekedni, az megérti, hogy milyen áron maradhatott meg a székely székelynek és a 22 évig sínylődő magyar magyarnak.

Ha pedig ebben az árnban is meglátom önmagunk küzdelmes munkaminőségét, akkor azt is mondhatom, hogy ime: ilyen áron alakult a szellemi korlátokba kárhozott ember fénylő világosságává az egész magyarságnak.

Hajoljunk meg hát a mi sajátlagos pedagógusi lelkünkkel mért nagy hőseink előtt s a türelem példáiból, a hősiesség mintaképeiből merítsünk mi is erőt lelekalakító munkánkhoz. Ez most indult meg virággal váró Erdélyünk felszabadulásának havában, most vált folyamatossá új munkaidényünk első választmányi ülésének havában. Az Isten segítsen meg mindnyájunkat, hogy gyermekeink lelkét megmenthessük, gyermekeinket jó magyaroknak megnevelhessük!

Fogalmazási tanmenetek a siketnémák intézetei számára.

Irta : Szentgyörgyi Gusztáv.

Szentgyörgyi Gusztáv igazgató terjedelmes tanulmányt írt a siketnémák fogalmazás tanításáról. Értekezését előadta a siketnémák váci kir. orsz. intézetének tanári testülete előtt, amely azt tárgyalta. A határozati javaslatát elfogadta, amelyet itt közlünk szószerint. (Lásd: **Bevezetés.**) A budapestvidéki tankerületi kir. főigazgatóság az értekező elgondolása szerint való tanítást kísérletként a váci intézetben elrendelte. Az V—VIII. osztály számára készített tanmeneteket itt bemutatjuk.

(Szerk.)

Bevezetés. A fogalmazás tanítása nálunk a következők figyelembe vételével javítható meg szerintem:

1. Igen fontos a fogalmazás-tanításra való gondos előkészület. 2. A tanítás élményszerű legyen mindig. Alapos szemléltetéssel tanítsunk minden tantárgyat, hisz valamennyi tanítás közvetlenül vagy közvetve beszédtanítás is egyúttal. A beszédtanítás pedig fogalmazás tanítás végeredményben. 3. A száraz s inkább nyelv-alaktani fogalmazási gyakorlatokat hagyjuk el! Ami ezekből a gyakorlatokból jó, fogalmazási előgyakorlatokként állítsuk a megfelelő helyre. 4. Írás, fogalmazás előtt a gyermek lelkét töltsük meg tartalommal! 5. Minden tantárgynál szoktassuk a gyermeket a gondolkozásra, önálló ítélet alkotására. 6. Irassunk először cselekedtetés, majd cselekvés megfigyelése után, először közösen, majd önállóan! A legtöbbször élményeket irassunk megfelelő képek, képsorozatok, rajzok kapcsán. 7. Segítsük a siketnémát a fogalmazásnál olyan mértékben s addig, amíg arra szüksége van. 8. Dolgozzuk át az előbbiekhöz képest a tanmeneteinket, a fogalmazási anyagot, hozzuk azt kapcsolatba a többi tantárggyal, de folyton az élettel, a siketnéma gyermek belső világával. Dolgozzuk át a fogalmazási tanítási eljárásunkat a Drozdy—Móra József—Móra László-féle vezérkönyvben lefektetett elvek figyelembe vételével. 9. Törekedjünk arra, hogy a siketnémák fogalmazás tanításának vezérkönyve minél előbb napvilágot lásson!

Az V. osztály tanmenete.

SZEPTEMBER. 1. *Vonal Jankó.* — Közös fogalmazás, cselekedtetés alapján. — 2. *Alszik a baba,* vagy *Jani katona.* — Közös fogalmazás, cselekedtetés megfigyeltetése alapján.

OKTÓBER. 3. *Golyózás,* vagy *Szappan buborék fúvás.* — Közös fogalmazás cselekvés megfigyeltetése alapján. — 4. *Jó volt labdázni.* — Közös fogalmazás, képsorozat alapján. (Egy közös játék után készült képsorozat után.) — 5. *Levél a szülőkhöz.* — Közös fogalmazás. — 6. *Rajzold le amit mutatok, csinálok.* — Ki-

sérlet a szabad fogalmazásra, cselekvés megfigyeltetése alapján, rajzolás útján.

NOVEMBER. 7. *A tolvaj Bodri! vagy Megállj Cirmos!* — Közös fogalmazás képsorozat alapján. — 8. *Tollat, irkát, írót vettem a boltban.* — Közös fogalmazás, párbeszéd megfigyelése alapján. — 9. *Levél a szülőkhöz, különös tekintettel a címzésekre.* — Közös fogalmazás, amelyben minden tanuló részt vesz, ki-ki a magáét írja. A címzések különbségét lássák mind a gyermekek. — 10. *Mit csinálok reggel?* — Közös fogalmazás, közös élmény alapján.

DECEMBER. 11. *Itt volt a Mikulás bácsi!* — Részben közös, részben irányított egyéni fogalmazás, élmény alapján. — 12. *Levél a Jézuskához.* — Részben kötött, részben egyéni fogalmazás.

JANUÁR. 13. *Mit csináltam Karácsonykor?* — Részben kötött, részben egyéni fogalmazás. — 14. *Levél nagyszülőkhöz, üdvözlő irat születés napon.* — Részben közös fogalmazás, részben egyéni fogalmazás. — 15. *Szánkáztam. (Korcsolyáztam. Hólabdázta.)* — Önálló szabad fogalmazás, élmény alapján. (Rajzzal illusztrálva.) — 16. *A megfagyott cinke.* — Szabad fogalmazás, kép alapján. Egy olyan képet teszünk a gyermek elé, amelyen üres madáretető van s alatta a megfagyott cinke. Nagy a hó!

FEBRUÁR. 17. *Levél testvérhez, vagy Névnapi jókívánat.* — Irányított fogalmazás.

MÁRCIUS. 18. *Mit láttál a boltban, vagy Mit láttál az utcán, vagy Mit láttál a vasúti állomáson?* — Szabad fogalmazás, környezet megfigyeltetése alapján. — 19. *Napló.* — Az utolsó farsangi élmény leírása naplóba, közösen. — 20. *Piroska és a farkas.* — Szabad fogalmazás, képzeletre való hatás alapján, a mese képei alapján.

ÁPRILIS. 21. *Mit láttam március 15-én? vagy Levél tanulótarshoz.* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 22. *Két kis kakas összeveszett vagy Mi lehet ebben a zacskóban? vagy Mi lesz ebből a deszkából?* — Szabad fogalmazás, elképzeltetés alapján. — 23. *Napló.* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 24. *Húsvéti képes levelezőlap üdvözlések.* — Irányított fogalmazás. Ötszavas üdvözlés. — 25. *Mit kérdeznél a budapesti siketnéma intézet V. osztályos tanulójától? Mit felelné az?* — Közös párbeszéd fogalmazás. — 26. *Postautalvány.* — Közös fogalmazás. (Néhány fillért adakoznak s azt elküldi az osztály azoknak, akiknek gyűjtötték.)

MÁJUS. 27. *Mit fogsz csinálni a holnapi kiránduláson?* — Szabad fogalmazás, elképzelés alapján. — 28. *Levél egy testvér-intézet párhuzamos osztályú tanulóihoz.* — Szabad fogalmazás, elképzelés alapján. — 29. *Tanár úr mesél, vagy Hogyan kell csomagot postán feladni?* — A tanár által elmondott, képpel illusztrált mese

leírása. Szállítólevél közös kiállítása. — 30. *Írj a szomszédodról!* vagy *Távirat szülőknék.* — Közös fogalmazás. — 31. *Expressz levél.*

JUNIUS. 32. *Mit csinálok a nyáron?* — Szabad fogalmazás elképzelés alapján.

A VI. osztály tanmenete.

SZEPTEMBER. 1. *Megállj Cirmos!* — Közös fogalmazás sorozatos rajz alapján. — 2. *Mit csináltál tegnap?* vagy *Napló.* — Közös fogalmazás megfigyelés és átélés alapján.

OKTÓBER. 3. *Ird meg szüleidnek, mit láttál a szüreten?* — Élmény. Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 4. *Az eltörött tintásüveg,* vagy *A hőmérő szerencsétlensége.* — Szabad fogalmazás, cselekvés megfigyeltetés alapján. — 5. *Pali eltörte karját,* vagy *A papírkigyó.* — Szabad fogalmazás, cselekvés megfigyeltetés alapján. — 6. *Megrendelés. (Árjegyzék.)* — Közös megbeszélés után, önálló megrendelőlevél.

NOVEMBER. 7. *Mit láttál a temetőben?* — Szabad fogalmazás alkalmi esemény alapján. Vázlat megadásával segítség: sír, gyertya stb. — 8. *Hogy tetszett az oktatófilm? Ird meg osztálytársadnak Kecskemétre.* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 9. *Eszik a hó!* — Szabad fogalmazás, alkalmi szemlélet alapján. Gondolatmenet megadása. Rajz: szánkó, hólabdázás. — 10. *Számla. Vásárolj a papírkereskedésben, de hozz számlát!* — Közös fogalmazás után önállóan készített fogalmazás.

DECEMBER. 11. *Mit hozott a Mikulás?* — Élmény. Idetartozó szókins megadásával. — 12. *Kérőlevél a Jézuskához.* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás.

JANUÁR. 13. *Napló. Mit csináltál karácsonykor?* — Részben közös, részben szabad fogalmazás. Rajz: korcsolya, könyv stb. — 14. *Nyugta.* — Más tárggyal kapcsolatos, beszédtanítással alkalmi szemlélet. — 15. *Jégzajlás a Dunán.* — Szabad fogalmazás, szemlélet alapján.

FEBRUÁR. 16. *Milyen értesítőt kaptál?* vagy *Bizonyítvány.* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 17. *Bélyegget kaptunk Olaszországból. Köszönd meg.* — Köszönőlevél a testvérintézet VI. osztályának. — 18. *A teknősbéka és a nyúl.* — Szabad fogalmazás képről, elképzelés alapján. A képet éléje teszem, csak a címét mondom meg: A teknősbéka és a nyúl versenyfutása. — 19. *Be jól mulattam!* vagy *Sokat nevettem!* — Tudósító levél az utolsó farsangi ünnepélyről, legjobb barátomnak.

MÁRCIUS. 20. *A hóvirág.* — Beszédtanítással kapcsolatos részben közös, részben egyéni fogalmazás, alaktani szemlélet alapján. — 21. *Írjatok a beteg Jancsinak. Levél.* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 22. *Mit láttam a Honvédelemnél?*

— Szabad fogalmazás, rajzzal illusztrálva. — 23. *Kit öntöztél meg?* vagy *Ki öntözött meg húsvétkor?* — Szabad fogalmazás, élmény alapján, megfelelő kifejezések megadásával.

ÁPRILIS. 24. *Mit láttál a szövőgyárban?* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás megadott kérdések alapján. — 25. *Ird le édesapádnak, mit láttál a mezőn?* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 26. *Öt perc az utcán.* — Szabad fogalmazás, megfigyelés alapján.

MÁJUS. 27. *Ird le a . . . c. olvasmányt.* — Emlékezetből. — 28. *Hol voltál tegnap?* vagy *Ird meg a budapesti intézet VI. osztályos tanulójának a kirándulást.* — Önálló fogalmazás. — 29. *Ird le a . . . c. olvasmány tartalmát.* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 30. *Ird be a naplóba, mit csináltál a kiránduláson?* — Önálló fogalmazás.

JUNIUS. 31. *Meghívó, vagy Ajánlott levél, vagy Torna-vizsgára hívd meg a tanulmányi felügyelő urat.* — Közös fogalmazás. — 32. *Mit csinállok a szünidőben?* — Fogalmazás elképzelés alapján.

A VII. osztály tanmenete.

SZEPTEMBER. 1. *Beszélgetés a jó és szép fogalmazásról.* — Célkitűzés az egész évre. — 2. *Mit csináltál a nyáron?* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás olvasmány alapján, vázlat megadással. — 3. *Levél szüleimnek a váci intézet történetéről.* — Levélírás haza, megadva, hogy miről írjanak s tegyék még hozzá egyéni gondolataikat. — 4. *Szegény Anna néni. (Tűz van, siet haza.)* — Közös fogalmazás képsorozat alapján.

OKTÓBER. 5. *Távolság-mérés az intézeti udvaron.* — Környezet megfigyelés és közösen szerzett élmény alapján. — 6. *Írj naplót október 6-ról!* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 7. *Ird le, hogy mulattál a játékfélórán!* — Közös cselekvés után, részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 8. *Írj képeslapot a testvérednek!* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 9. *Hogyan szellőztetünk? (Figyeld meg, hogyan szellőztet a tanár úr!)* — Természetrajzzal kapcsolatos cselekvés megfigyeltetése után, részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 10. *Mit álmottál?* — Álom a tanszerről c. olvasmány tárgyalása kapcsán írják le vázlat alapján álmukat.

NOVEMBER. 11. *Milyen halottak napján a ti, . . . -i temetőtök?* — Beszédtanítással kapcsolatos fogalmazás a temetőben tett séta után, elképzelés alapján. — 12. *Mit csinált Pityu a kertben?* — Cselekvés megfigyelése alapján. Egy gyermek végez bizonyos kert munkát, a többi figyel. — 13. *Az én szomszédom.* — Környezet megfigyelése alapján. Először iskolai külső jelenségek leírása. — 14. *Levél volt tanárnak, vagy igazgatónak.* — Alkalmom régi

magyar tulajdonnevek írására. Olyannak írjunk, aki nevét régies írással írja. Pl. Gaál. — 15. *Írjátok le a disznóölést!* — A vágóhídi séta után, környezet megfigyelése alapján. — 16. *Mit csináltál tegnap reggeltől estig?* — Napló. (Vázlat megadásával.)

DECEMBER. 17. *Ird le emlékezetből Az életmentő című olvasmányt.* — Tárgyalt olvasmánynak emlékezetből való leírása. — 18. *Levelezőlapon írd meg barátodnak, mit hozott a Mikulás?* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás, élmény alapján. — 19. *Rendelj meg egy árjegyzéket egy játékaruházból Budapestről.* — Szabad fogalmazás. — 20. *Három kívánság (Jézuska).* — Képzeletre, érzelemre való hatás alapján.

JANUÁR. 21. *Ird le a naplóba, mit csináltál a karácsonyi szünetben, hogy utaztál?* — Önálló fogalmazás vázlattal. — 22. *Cinke szálloda. (Madáretetés.)* — Élmény és megfigyelés alapján. — 23. *Ird meg szüleidnek, hogyan korcsolyázol, szánkázol!* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 24. *Mit csinál most édesanyád?* — Otthoni környezet megfigyelése, képzelet alapján. — 25. *Milyen lesz a félévi értesítőd?* — Részben közös, részben önálló fogalmazás, elképzelés alapján.

FEBRUÁR. 26. *A váratlan vendég. (Napló.)* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás, alkalmi élmény alapján. — 27. *Mi volt otthon, ha ablakot törtél?* — Önálló fogalmazás élmény alapján. — 28. *Írj elismervényt arról, hogy Krupa tanár úrtól átvettünk egy térképet!* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás, alkalmi élmény alapján. — 29. *Hogyan lett a meggyfából kampósbot?* — Környezet és cselekvés megfigyelése alapján. — 30. *Ird le a farsangi ünnepélyt a kecskeméti osztálytársadnak!* — Önálló fogalmazás élmény alapján.

MÁRCIUS. 31. *Írj egy meghatalmazást Janinak, hogy hozza el a télikabátodat a ruhatárból!* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 32. *Ird le: „Itt a tavasz!” című olvasmányt kérdések segítségével!* — Megadott kérdések alapján felelnek a gyermekek önállóan. — 33. *Levél.* — Megbeszélés alapján. — 34. *Írj a kertész bácsiról (nevelő bácsiról, néniről).* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 35. *Ird le a naplóba a hóvirág (ibolya) szedését.* — Önálló fogalmazás, élmény alapján. — 36. *A házépítés.* — Önálló fogalmazás kép alapján, vázlat, gondolatmenet, szókincs megadásával.

ÁPRILIS. 37. *Írj hírdetést, hogy cipész (varró) műhelyt nyitottál.* — Részben közös, részben önálló fogalmazás. — 38. *Húsvéti lap.* — Megbeszélés alapján. — 39. *A póruházi róka.* — Képsorozat alapján. — 40. *Írj apróhírdetést az újságba, hogy tanoncot (cselédet) veszel fel.* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás.

MÁJUS. 41. *Mondd fel szüleid lakását, mert elköltöznek.* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 42. *Területszámítás a gyümölcsösben.* — Környezet megfigyelése és közösen szer-

zett élmény alapján. — 43. *Küldj bélyeget és írd levelet Magyarországról az olasz siketnéma intézet VII. osztályos tanulójának.* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 44. *Írd intézeti felvételre folyamodványt a debreceni fiú (leány) foglalkoztatóba.* 45. *Köbirtalomszámítás a fatelepen.* — Helyszíni megfigyelés és közösen szerzett élmény alapján. — 46. *Ird meg a rendőrségi ki- és bejelentőlapot (külföldi).* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás.

JUNIUS. 47. *Mi szeretnél lenni?* — Képzeletre és érzelemre való hatás alapján. — 48. *Távíratozd meg, hogy mikor jöjjön édesapád a vizsgára.* — Közös fogalmazás megfigyelés alapján, közösen feladott levél, távirat után.

A VIII. osztály tanmenete.

SZEPTEMBER. 1. *Célkitűzés.* — A helyes fogalmazásról beszélgetés, gondolatmenet, vázlat bemutatásával. — 2. *Mit segíttél az édesanyádnak?* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 3. *Ird meg levelezőlapon, hogy érzed magad a VIII. osztályban.* — Önálló fogalmazás vázlat alapján. — 4. *Ird le, hogy mit csináltatok természettan órán, pl.: szárazra került pengő.* — Cselekvés megfigyelése élmény alapján. Részben közös, részben egyéni fogalmazás.

OKTÓBER. 5. *Ird meg kistestvérednek, mi történt október 6-án?* — Néhány képsorozat alapján részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 6. *Mit csinál Gerstner tanár úr? vagy Levelek hullása.* — Cselekvés megfigyelése alapján önálló fogalmazás. — 7. *Levél a szüretéről.* — Élmény alapján szabad fogalmazás. — 8. *A szívtelen Ferkó.* — Csonka képsorozat után az előzmény és következmény szabad elképzelése. — 9. *Esik az eső! (Napló.)* Élmény leírása a földrajzzal kapcsolatban. — 10. *Írd Janiról! (Ilonáról!)* — Vázlat megadásával önálló fogalmazás.

NOVEMBER. 11. *Hogy lett a búzamazgóból kenyér?* — Pékműhelyben szerzett élmény alapján, olvasmány kapcsán önálló fogalmazás elképzelés alapján. — 12. *Mi tetszett az oktató filmben? Ird meg levelezőlapon Jancsi barátodnak.* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 13. *Mit csináltatok a gyümölcsösben?* — Cselekvés megfigyelése, élmény alapján. Önálló fogalmazás. — 14. *A ház égése.* — Önálló fogalmazás képszemlélet alapján, gondolatmenet megadásával. — 15. *Minek örültél a legjobban?* — Élmény. A tanár elmondja legnagyobb élményét és ezzel felkelti a gyermekek közlési vágyát. — 16. *Hogyan küldjük el ezt a kabátot egy budapesti szegény gyermeknek?* — Élmény közös cselekvés alapján. Csomag feladás, szállítólevéllel.

DECEMBER. 17. *Hogy főztünk teát? vagy Hogy főztünk kávé? vagy Hogy főztünk rántottát?* — Cselekvés megfigyelés

alapján. Önálló fogalmazás. — 18. *Levél haza.* — Önálló fogalmazás (mikor mégy haza?). — 19. *Mit szeretnék karácsonyra kapni?* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás alkalom kapcsán. — 20. *Mit szeretnél karácsonyra szüleidnek adni?* Önálló fogalmazás elképzelés alapján.

JANUÁR. 21. — Szabad fogalmazás élmény alapján. — 22. *A villanylámpa igaza.* — Szabad fogalmazás képsorozat alapján. — 23. *Mutasd be intézetünket képekben, szóban egy külföldi intézeti tanulónak.* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 24. *Melyik sütemény volt a legjobb?* — Élmény alapján, cukrászdában tett séta után, szabad fogalmazás. — 25. *Mit csinálnak a tészták melegben?* — Élmény természettannal kapcsolatban és megfigyelés alapján.

FEBRUÁR. 26. *Küldjük el ezt a pénzt ezen a csekken a budapesti könyvkereskedésnek.* — 27. *Levél szülőknek értesítővel.* — Önálló fogalmazás élmény alapján. — 28. *Írj a legnagyobb magyarról!* Képszemlélet és olvasmánytárgyalás után, szabad fogalmazás vázlat alapján. — 29. *Mi szeretnél lenni?* — Szabad fogalmazás elképzelés (vázlat) alapján. — 30. *Ki volt nálunk? Napló.* — Élmény.

MÁRCIUS. 31. *Horthy Miklós.* — Szabad fogalmazás vázlat alapján. — 32. *Mit vettem a vásárban?* — Élmény, szabad fogalmazás. — 33. *Harc az elsőségért! (Szavalási verseny.)* — Élmény. — 34. *A köszönbánya.* — Szabad fogalmazás, szemléltető kép (vázlat) alapján. — 35. *Levél barátomnak.* — Mit láttam március 15-én a kirakatokban és az utcán? — 36. *Kertünk tavasszal. Napló.* — Szabad fogalmazás környezet megfigyelése alapján.

ÁPRILIS. 37. *Mit tudsz édesapádról?* — Szabad fogalmazás, tapasztalat alapján. — 38. *Levél, értesítés a fogorvosi látogatásról.* — Szabad fogalmazás élmény, megfigyelés alapján. — 39. *Ird le életrajzodat!* — Részben közös, részben egyéni fogalmazás. — 40. *Miféle hírdetéseket láttál a Nemzetközi Vásáron?* — Ird, rajzold le, csinálj hírdetést. Szabad fogalmazás.

MÁJUS. 41. *Mit láttál május 1-én a vonaton, a mezőn, a kertben?* — Szabad fogalmazás. — 42. *Pénztári napló.* — Az osztály pénztári naplója. — 43. *Ird le a kirándulást szüleidnek, naplóba.* — Szabad fogalmazás. — 44. *Visszaemlékezések az intézetben töltött időkről.* — Szabad fogalmazás elképzelés alapján. — 45. *Költésgevetés, bevétel, kiadás, mérleg.* — Egyesületi (üzleti) ügymenet írásbeli lebonyolítására minták. — 46. *Nyugta.* — Vizsgai jutalmak (más pénzfelvétel) nyugtázása minta megadásával.

JUNIUS. 47. *A szerencsétlen görögdinnye.* — Szabad fogalmazás probléma megoldása alapján. — 48. *Választávirat. Értesítés a ballagásról.* — A szülőknek adjuk fel, hogy mikor jöjjenek a gyermekéért. Részben közös, részben egyéni fogalmazás.

Látogatásom Cházár András szülőházában.

Írta: Györgyfy Ákos.

Az ősz a Cházár Andrásra való kegyeletes emlékezés időszaka. Szeptember 24-ike az a dátum, amelyen a magyarországi siketnémák oktatása érdekében az első szó nyilvánosan elhangzott. E napon írta meg levelét Bécsben, 1799-ben Cházár András a Magyar Kurirnak. Ennek a levélnek köszönheti keletkezését a váci intézet és a magyar siketnéma oktatásügy. Más esztendőben ilyen időtájban gyűlt össze kegyeletének lerovására, a váci anya-intézet falai közé a magyar gyógyepedagógiai tanárság. Ez évben — váci akadályok miatt — úgy látszik vagy elmarad, vagy elhalasztódik a szokásos Cházár serleg-ünnepség, a Cházár szelleme előtti hódolás. Ez a tény indított arra, hogy leírjam egyik nyári élményemet azzal a szándékkal, hogy összegyülekezésünkig ez, mint szerény virágszirom, illeszkedjék be az előző évek ékes megemlékezéseinek sorozatába.

*

Rozsnyó-Krasznahorkaváralja között őserdővel övezett völgy terül el. Minden oldalról, közelebből-távolabbról, többszáz méter magasságú hegyláncolat öleli körül ezt a szép vidéket. Vasút itt nincs. Autóbusz fut a kigyóvonalban emelkedő kassai országúton.

Rozsnyóról kijutva, az országúttól jobbra, a hegység tövében, szinte a szemhatár végén, piros tetők és fehér falak színeződnek a zöld lombrengeteg meg-megnyíló hasadécai között. Templomtorony nélküli falucska házai ezek. Pár percig szemlélhetem csak, mert a rohanó „busz” hamar túlhalad irányvonalán. Egy másik falu tornya emelkedik már a távolban és Krasznahorka „büszke vára” lebeg a messzi előtérben, mint egy vitézi álmkép. Gondolataim azonban csak ott maradnak a templomtorony nélküli piros tetős házú falucska körül, mert ez a falucska *Jólész*, Cházár András szülőhelye. Siketnéma tanárságomból 25 esztendőt Vácott töltöttem, ahol eleven erővel él Cházár András kegyeletes tisztelete s ez az én lelkemben is maradandóan rögződött bele.

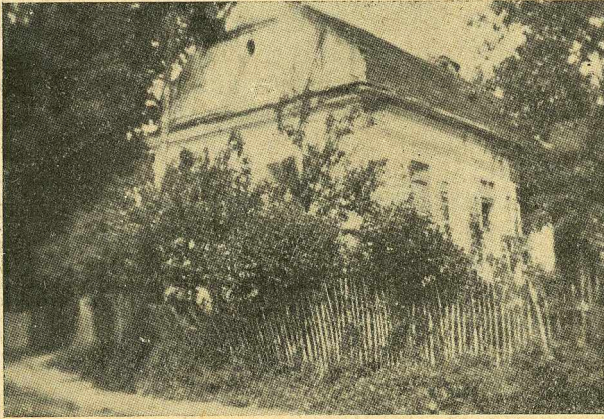
Jólész — Cházár András — Rozsnyó — látogatás a bécsi siketnéma intézetben — levél a Magyar Kurirnak — a váci intézet megnyitása — a hálátlan elfeledés keserűsége — Grulyavár — Gácsér József, a nagy történetkutató és életrajzíró — Borbély Sándor, a váci 100 éves jubileumi ünnepség megrendezője — Cházár szobrának felállítása Vácson — a 3000 kötetes könyvtár — a siket beszél — a jólési szülőház és emléktábla ... torlódnak elé az emlékezetemben és a képzeletemben. És rögtön elhatároztam: kimegyek Jólészre! Felkeresem dicső Cházár Andrásunk szülőházát. Megtudom: hogyan él emléke az ottani nép között? Megnézem: milyen állapotban van a szülőház és az 1902-ben felavatott emléktábla?

*

Augusztus 19-én pompás időben keltem útra Krasznahorkaváraljáról, az ide kb. öt kilométer távolságra lévő Jólészre. Követetlen, ide-oda kanyargó, többfelé szétágazó, egyszerű mezei úton halad-

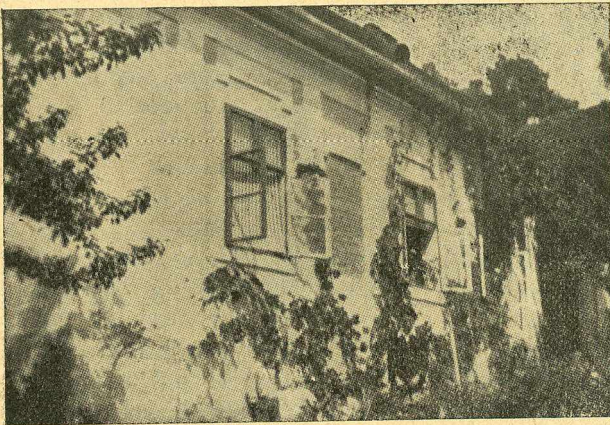

tam. Az út mentén virágok nyíltak káprázatos színváltozatban. Mire a falu elé értem, hatalmas csokor lett a mezők ékességéből. Cházárunknak szedtem, nagy tisztelettel, szeretettel! A faluból egy gazda ember ökrös szekerevel igyekezett a határba. Szóba elegyedtünk.

Cházár András szülőháza az utcáról nézve.

felé, ahol megtalálom az emléktáblát. A szabálytalanul, össze-vissza

Az emléktábla, annak a szobának a két ablaka között, amelyben Cházár András született.

épített házak között kissé nehezen találtam a katolikus iskolához. Az emelkedett helyen épült házat szép, virágos előkert teszi kedvessé. Két részből áll. Egyik a régi kúria, ebben lakik a tanító. Másik rész a hozzá épített sok ablakos, tágas iskola-terem. A tanító nem volt itthon. Felesége és fia invitáltak be a ház-

Megmondtam, mi járatban vagyok. Kérdésemre elmondta, tudja, ki volt Cházár András. Megmutatta a „nyirjest”, Cházár egykori földbirtokát; az erdei tisztást, amelyen a Grulyavár állt; az országút melletti épületet, amelyet Cházár András építtetett megálló vendégfogadónak

és útbaigazított a katolikus iskola felé.

a kertre néző szobában született Cházár András. Mint a vallásos lelkületű hívó a kegyhelyen, úgy álltam én is néma megilletődéssel ebben a szobában. Tehát: itt született, 1745. július 2-án! Öt év múlva 200 esztendeje lesz ennek! Kartársak, barátaim! Ne feledkezzünk meg erről, akik megérik, vagy akik megérjük ezt az időt. Zarándokoljon majd akkor ide a magyar siketnéma-intézeti tanárság és mindenki más, aki értékelni tudja a jó léleknek és a nemes szívnek akkora jóságát, nemességét és bátor, kitartó erejét, mint aminő Cházár András lelkében, szívében lakozott! Hol állhatott a bölcső? — kérdeztem. Talán itt, — felelte a tanító felesége, és a szoba egyik részére mutatott. Virágot hintettem oda. Majd kimentem a kertbe és a két ablak közt lévő emléktábla alá elhelyeztem azt a csokrot, amelynek virág-ősei egykor, régen, Cházár András lelkét vidították, gyönyörködtették. Csendes áhítatomban megbízás nélkül is felajánlottam lelkem őszinte gerjedelmét a magyar siketnéma-intézeti tanárság hálójaképpen Istennek, Aki nekünk Cházár Andrást adta és tiszteletadásképpen Cházár Andrásnak, aki „nagyobb és jobb barátja volt az embereknek, mint az emberek ő neki”. Ezután a házat több oldalról lefényképeztem.

*

Cházár András szülőháza az udvarból nézve, a benyíló tornáccal.

Az épület és az emléktábla jókarban vannak. Az aranyozottbetűs szöveg jól olvasható. Ezt olvastam: „E házban született 1745. július 2-án Jólészi Cházár András, ki a siketnémák váci kir. orsz. intézetét kezdeményezte s alapját megvetette. Emlékezetét a hazai siketnéma oktatás kezdetének századik évfordulóján a váci intézet és a tanult siketnémák hálás kegyelete kívánta emárványlappal is megörökíteni. 1902. október 21-én. Nagyobb és jobb barátja volt az embereknek, mint az emberek ő neki.”

Az emléktábla habosan erezett, 141 cm magas és 85 cm széles, vörös márványlap. A tanítói lakásban emlékkönyvet adtak elém, amelybe beírtam látogatásomat. A faluban siketnéma nincsen és nem emlékeznek, hogy valaha is lett volna.

Visszafelé mentemben többször meg-megálltam és körülnéztem a vidéken, melynek levegője,

minden fája, füve, virága és egész mivolta Cházár András lelkét sugározta felém.

Kartárs, ki ezen a vidéken megfordulsz, ne sajnáld a fáradságot: menj ki Jólészre és füröszd meg lelkedet Cházár András szülőhelyének üdítő hangulatában! Magával ragad, megerősít és felemel!

A testgyakorlatok hatása a szellemi fogyatékosok testi és szellemi fejlődésére.

Irta: Balázs Géza.

Szellemi és fizikai munka között határvonalat húzni nehéz, talán nem is lehet. Már a régi időknek egyik bölcselője, Verulámi Bacon, elég találóan mondta, hogy: „az emberi értelem nem pók, amely magából szövö szálait, nem hangya, mely gyűjt és mindig csak gyűjt, hanem gyűjtő és a gyűjtöttet haszonnal feldolgozó méh”. Beszélünk ugyan külön szellemi és külön fizikai munkáról, de ennek az elkülönbötetésnek ellene mond maga az élő, működő emberi szervezet és különösen az a törvényszerűség, amely szerint az érzékszerveket ért ingerhatások az érző és mozgó idegpályákon át az izommunka produktumáig terjedhetnek.

Az idegrendszer működésének az a része, amit külön szellemi munkának nevezünk, magára az egyénre is, másokra is csak akkor jelenthet valódi értéket, ha az izmok működését is felhasználja (jelentkezzék ez akár beszéd, akár jel, írás, rajz, művészet, vagy nagyobb izomsoportokat foglalkoztató ipari, vagy gazdasági munka alakjában). Szellemi munka fizikai (izom) munka nélkül tehát csak félmunka és nem eredményezhet az egyénre nézve egészséget. Az egészséghez a szervek mindenoldalú, harmonikus működése szükséges.

Az orvosi tudomány azt is megállapította, hogy az elme feszültségi állapota és az izmok feszültsége között szoros okozati összefüggés van, s hogy a test külső alakjából, az elme alakjára és állapotára is következtethetünk. S ha ez így van, akkor csakis az elme, az idegek és izmok együttes és egymásraható kölcsönös gyakorlása teremtheti meg azt a normális feszültségi állapotot, amire törekednünk kell, ha a szellemileg, de egyúttal testileg is abnormisokat a normálisok társadalmába visszahelyezni óhajtuk.

A szellemi fogyatékosoknál az elmének és izmoknak általában olyan zsongját találjuk, amiknél fogva akaratlagos mozgások teljesítésére többnyire gyengéknek bizonyulnak, némely esetben pedig

(hypertonusos állapotban) az akaratlagos működés a rendestől még eltérő, ferde irányt is vehet.

A normális állapotra való (bár öntudatlan) törekvés egyik jelének vagyok hajlandó tekinteni a vak gyermekek hintázó mozgását, a gyengeelméjűek tikkelését, a dadogók beszédközben megnyilvánuló együttmozgását, sőt a siketnémák jelbeszédét is, mert mindez azt látszik igazolni, hogy az emberi szervezet a benne összegyülemlett energiákat elvezetni, kiadni igyekszik azzal az ösztönös célzattal, hogy a szervezetet a továbbműködésre alkalmasabbá tegye, s hogy így a „bevétel” és „kiadás” mérlegét helyreállítván, a lehetőség szerint harmóniát teremtsen a test és lélek működése között.

Hogy a normális állapotra való törekvés az emberi szervezetben megvan, arra kézzelfoghatóbb példa az az orvostudományi tapasztalat, ami szerint: ha valamely izomnak összeköttetése a hozzávezető idegszállal az ideg átvágása folytán megszakad, az izom elhal; az idegszál azonban továbbnövekszik és az izmok közé jutva, burjánzás folytán izomképződés is áll elő, amely új izom az előbbihez hasonlóan működőképes. A betegségek mindenfajta gyógyulási esetei is emellett a törekvés mellett szólnak.

De az is bizonyos, hogy a foglalkozások tekintetében mindig erősebben specializálódó társadalmunk életerejét egészében is, egyedeiben is erősen veszélyezteti az a körülmény, hogy tagjaitól egyoldalú munkát követel, s hogy a munkateljesítés a szervezet bizonyos részein fokozottabb. Élettani tapasztalat u. i., hogy egy-egy szervnek erősebb működése vérelvonólag hat a többi szervekre, s ha ez a munka tartósabb és mondjuk csak bizonyos izomcsoportokra terjed, az ép, egészséges szervezet harmonikus működését megbonthatja; véredényszabályozó, hőszabályozó és egyéb képességeit megzavarhatja, testi elferdüléseket és betegségeket okozhat. (Mosso a „nevelés reformja” című könyvében említi, hogy pl. dr. Livi a különböző foglalkozású egyének mellkasának körfogatát mérve, igen nagy különbségeket talált, s végeredményben megállapítja, hogy a legfejlettebb mellkasuk a fuvarosoknak, azután a földműveseknek van.)

A fentiekből önként következik, hogy egy anatómiai alapon felépült testgyakorlás, összhangban az egészség egyéb feltételeivel, erős támasza és védelmezője lehet egyénnek és társadalomnak és hihető, hogy megfelelő testgyakorlás által sok esetben lehetett volna megakadályozni bizonyos testi és szellemi fogyatékoságok kifejlődését, s lehetett volna akárhány szerencsétlenné váltat megmenteni a társadalom számára. Emellett szól az élettani vizsgálódásoknak az az eredménye is, hogy testgyakorlás által az agy oxigénnel való ellátása fokozódik, s hogy a testgyakorlás az agy szürke állományát növeli.

(Vége következik.)

Egyesületi élet.

Tanáregyesületi választmányi ülés.

A Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesületének választmánya október hó 5-én tartotta ülését Budapesten, a siketnémák áll. intézetében, melynek tárgya az elnöki bejelentéseken kívül, az elnök-választással kapcsolatos évi rendes közgyűlés előkészítése volt.

Schreiner Ferenc társelnök elnöklete alatt jelen volt 21 választmányi tag.

Elnök a Magyar Hiszekegy elmondása után lapunk vezető helyén közölt magas szárnyalású, költői lendületű, mély hazafiúi érzéstől áthatott szavakkal emlékezett meg az ország keleti részeinek s Erdély egy részének 22 évi rabság után a Hazához történt visszatérése örvendetes tényéről, mely meghatóan szép megemlékezés a választmány minden tagjának lelkére mély hatást gyakorolt.

Istenes Károly indítványára az Egyesület meleg szeretettel üdvözlí a felszabadult kolozsvári kartársakat, akik a 22 éves rabság alatt sem szakadak el tőlünk.

Elnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg a továbbiak során a gyógypedagógia nagy halottjáról, dr. Tóth Zoltánról és korai elmúlása felett a gyógypedagógiai tanárság mélyen átértzett fájdalmának adott kifejezést.

Tekintély volt — úgymond — és tekintélyt tudott adni az álalunk szolgált ügynek nemcsak idehaza, hanem a külföldön is és ezt a tekintélyt értékes munkájával tudta kivívni. Sokat tudott dolgozni s emellett teremtő és alkotó erő volt, ki beleadta munkájába lelkének minden gazdagságát. Dr. Tóth Zoltán sokat adott a gyógypedagógiának s nemcsak életében, de életével is biztos támasza volt ügyünknek. Elmúlásával pótolhatatlan űrt hagyott maga után.

Ugyancsak kegyeletes szavakkal emlékezett meg az elnök elhunyt debreceni kartársunkról, Piroska Károlyról, ki egy életen át siketeket tanított.

A választmány mindkét elhalt kartársunk emlékét jegyzőkönyvében megörökítette, majd felállással s egy-egy néma perccel áldozott emléküknék.

Elnök bejelentette, hogy a főtítkár, dr. Krieger György és a jegyző, Biró Sándor tisztségéről lemondott.

A kaposvári siketnémák cserkészleányainak zászlóavatóünnepsége alkalmából az Egyesület 5 pengőt adományozott zászlószögmegváltás címén.

A VI. fizetési osztálynak a gyógypedagógiai tanárság összessége számára való elérése tárgyában készített memorandumot további előkészítés céljából albizottságnak adta ki a választmány és ez ügyben megfelelő időben megteszi az elnökség a szükséges lépéseket.

A Magyar Gyógypedagógiai Társaság életrekeltése ügyében érkezett megkeresésre akként határozott a választmány, hogy miután a megkereső ez ügyben a tanártestületeket is megkérdezte s a beérkezett válaszok többsége arra az álláspontra helyezkedik, hogy ma, amikor egyesületekben amúgy is túltengés van, s amikor a gyógypedagógia elméleti kérdéseinek megvitatására illetékes szervként a szakosztályok keretében működő tanáregyesületünk megvan, végül pedig miután amúgy is mindenki egyénileg határozza meg, hogy tagja akar-e lenni a Magyar Gyógypedagógiai Társaságnak, vagy nem, a választmány nem tartja szükségesnek, hogy ebben a kérdésben hivatalosan is állást foglaljon.

Az évi közgyűléssel kapcsolatban, melynek a rendes tárgysorozat letárgyalásán kívül feladata lesz a megüresedett elnöki, főtítkári és jegyzői tisztség betöltése is, a választmány utasította Ujvárosy József kartársat, mint az elnökválasztó közgyűlést előkészítő szűkebbkörű bizottság elnökét, hogy ezt a bizottságot hívja össze feladatának teljesítése végett s eljárása eredményéről záros határidőn belül tegyen jeletnést az elnökségnek, hogy ez a közgyűlést összehívhassa. A bizottságban helyet foglaló, de lemondott dr. Krieger György kartárs helyére a választmány Berényi Ferenc kartársat küldi ki.

A közgyűlés helyéül a választmány több vidéki intézetnek s így a váci intézetnek is más célokra történt igénybevétele s a vasúti forgalom korlátozottsága miatt, a központi fekvésű fővárost jelölte ki, közelebbről pedig a vakok gyámolító egyesülete foglalkoztató intézetének nagyertermét, mint erre a célra a legalkalmasabb helyiséget, idejéül pedig 1940. november hó 16. napját tűzte ki, mely időpontig a szűkebbkörű bizottság feladatának teljesítésére megfelelő idő áll rendelkezésre. Erre a napra az elnökség a főigazgatóságoktól hivatali szünetet fog kérni a tagok számára.

A felsorolt nehézségekre való tekintettel a közgyűlésnek a Cházár András-émlékünneppel való összekapcsolása, elháríthatatlan akadályokba ütközik.

A közgyűlésen egy kartárs egyik legégetőbb problémánkról, a tanárképző ügyéről, illetve annak külföldi vonatkozásban való megvilágításáról fog előadást tartani, mely előadás hasznos tájékozással fog szolgálni a mi, most szervezés alatt álló tanárképzőnk szellemi és formai felépítésével kapcsolatban folyó munka számára.

A kartársi együttérzés ápolása céljából a közgyűlés után közös ebéden, fehér asztal mellett találkozunk.

Az érzékszervi fogyatékosoknak gazdasági pályára leendő kiképzése céljából kilátásba helyezett ingatlan ügyében az elnökség illetékes körökkel beható tárgyalásokat folytat s kilátás van arra, hogy ez a kérdés is kedvező elintéztést fog nyerni.

Végül az elnök melegen üdvözölte **Istenes Károly** tagtársat abból

az alkalomból, hogy felső helyről megbízást kapott a tanárképző ügyeinek vezetésére s ennek az új időknak megfelelő szakszerű és tervszerű megszervezésére. Ezzel ez a fontos ügy hivatott s méltó kezekbe került.

Schnitzl Gusztáv kartársat abból az alkalomból, hogy felső hely a vakokat gyámolító egyesület foglalkoztató intézete s egyidejűleg a vakok József nádor intézetének igazgatójává kinevezte, kit tudása, szorgalma, nagy munkabírása s meleg szíve ennek a nemes ügynek a szolgálatára predesztinál,

Magyar László kartársat, akit a székesfőváros polgármestere a fővárosi Miklós-téri gyógypedagógiai intézet igazgatói teendőinek ellátásával megbízott s aki hivatásának szintén kipróbált mestere.

Mindhárman meghatottan mondtak köszönetet a választmánynak a róluk való megemlékezésért.

Miután indítvány nem tétel, elnök az ülést bezárta. **(Kerényi.)**

A siketügyi és beszédpedagógiai szakosztály tagjaihoz. Kérem a szakosztály igen tisztelt Tagjait, hogy közérdekű előadások tartására mihamaráb jelentkezni szíveskedjenek. — Az Országos Siketügyi Múzeum anyaggyűjtése tárgyában tavaly már előterjesztett kérésünket ez alkalommal is megismételem és tisztelettel kérek mindenkit, hogy mozgalmunkat hathatós támogatásával elősegíteni szíveskedjék. Szép József szakosztályi elnök.

Hírek, vegyesek.

Lapunk következő száma nov. 20-án jelenik meg. Lapzárta: nov. 10.

A következő levelet kaptuk Kolozsvárról:

„Kedves Szerkesztő Ur!

Lelkünket simogató érzéssel olvastuk e szaklap mult havi számának hozzánk intézett üdvözlését. Kiérezzük ez üdvözléteből a felénk nyújtott kezet, mely olyan, mintha az édes anya nyujtaná áldó és segítő kezét hosszú idő óta nem látott gyermeke felé. Mi megragadjuk ezt a kezet s bizalommal helyezzük a visszatért Erdély Kolozsváron lévő gyógypedagógiai intézményeit és sorsunkat az ő erejének védelme alá. Hosszú volt a 22 év. Sok mondani valónk van, mint rég nem látott gyermeknek hazatérésekor. Az öröm és boldogság e pillanatában nem tudunk mást mondani, mint azt, hogy szellemi életünket, akarásunkat és tetterónket, melyek eddig lebilincselve álltak, felajánljuk a magyar fogyatékosok és édes magyar hazánk virágzására. Ezzel a gondolattal köszönjük az üdvözléteket. Kolozsvár, 1940. okt. 1. Kartársi viszontüdvözlételet: Ürmösi Jenő s. k., Nagy Lajos s. k., Szabó Rezső s. k.”

*

Örömmel várjuk a napot, amelyen viszontláthatjuk kolozsvári kedves Kartársainkat és magyaros meleg kézszorítással fogadhatjuk vissza régi baráti körünkbe. A viszontlátásra! (Szerk.)

Tanulmányi felügyelői kinevezések. A VKM. 171.391—1940. IV. ü. o. sz. rendeletével, a budapesti intézetek kivételével, a siketnémák intézeteinek tanulmányi felügyelőjévé **Istenes Károly** igazgatót, a vakok intézményeinek tanulmányi felügyelőjévé **Schnitzl Gusztáv** igazgatót és a gyógypedagógiai nevelő intézetek tanulmányi felügyelőjévé pedig **dr. Bárczi Gusztáv** igazgatót nevezte ki.

Főigazgatói köszönet. A gyulai gyógypedagógiai intézetnél működő dr. Kulitzyné Papp Sarolta tanár az 1939—40. tanévben a heti kötelező óraszámom felül, külön díjazás nélkül, heti két óras órátöbblettel tanított. A szegedi tankerületi királyi főigazgatóság, ezért az önzetlen munkásságért, köszönetét fejezte ki.

Áthelyezés. **Kovácsné Payer Ilona** tanárt az Ifjú Vakok budapesti iskolájától, a Vakok József Nádor kir. orsz. intézetéhez helyezte át a VKM.

A Csongrád vármegyei Ifjúsági Vöröskereszt Egyesület Zengő Péter c. igazgatót, a szegedi siketnéma-int. tanárát, kerületi társelnökké választotta meg.

Vöröskeresztes dícséret. A Magyar Ifjúsági Vöröskereszt vezetősége, a gyulai gyógypedagógiai intézet növendékeinek 1939—40. tanévi naplóját, dícséretben részesítette.

Halálozás. **Piroska Károly** debreceni siketnéma-intézeti tanár, szeptember hó 28-án rövid szenvedés után elhunyt. (Tanári működéséről lapunk következő számában fogunk megemlékezni. Szerk.)

Kolozsvári hír. Kolozsvárt, 1940. X. 5. Kedves Kollégám! Mellékeltén pár sorban némi tudósítást küldök a kolozsvári intézetről, amelyik semmivel sem áll jobban, mint Szeged az árvíz után. Kifosztva, egy csepp élelem, fa nélkül vagyunk, de bízó lélekkel megyünk neki az első magyar esztendőnek. Kartársi szívélyes üdvözléssel: Ürmösi Jenő s. n. tanár.

„**A siketnémák kolozsvári intézete** 22 esztendő súlyos küzdelme után ismét magyar. Milyen boldogság kimondhatni ezt. Igazán értékelni most tudjuk, mert mikor elveszítettük, ennek mérhetetlen jelentőségét nem ismertük. Szeptember 11. életünk legszebb napja volt. Magyar zászlót lengtetett a szél, magyar nótát énekelt a katona, magyar és magyar már azóta minden körülöttünk. Az intézet román igazgatója, Caprariu János, — miután minden értékes dolgot elszállíttatott, a selejtes, hasznavehetetleneket itthagya — 1940. szept. 9-én az adminisztratív és cseléd személyzettel elment Tordára. Pár nap múlva még 2 román tanár követte a távozókat, akik Nagyszebenben akarnak a siketnémák számára intézetet létesíteni. A katonai közigazgatás nevében az intézetet dr. Farkas László vall. és közokt. ügyi miniszteri titkár vette át. A tanári testület tagjai közül átvétettek: Nagy Lajos, Szirt János, Szabó Rezső, Ürmösi Jenő régi magyar érából való tanárok, továbbá dr. Hayer Márton, Kamil Albrecht

rendes és Ferghete Trajan rajztanárok. Az intézetnek 42 régi növendéke maradt a visszacsatolt területről. Új növendékek is jelentkeztek már, úgyhogy a kellő növendéklétszám meglesz. A tanítás megkezdése azonban bizonytalan, mert az intézetet katonai célokra lefoglalták. Igéretet kaptunk, hogy f. hó 15-ig kiűrik. Így jó reménységgel vagyunk a tanítás minél előbb megkezdését illetőleg. Erdélyi magyar siketnémák, akik évtizedeken át hiába vártátok a hívó szót, most az ősi intézet megnyitva kapuit, vár benneteket! Jőjjetek, hadd tanuljuk meg a magyar Hiszek-egyet!” — Kolozsvár felszabadulása alkalmából lehetetlen meg nem emlékeznünk Istenben boldogult Nagy Péterről, a kolozsvári siketnéma-intézet menekült igazgatójáról. Nagy Péter lelke mindig érezte az árvaság fájdalmát. Kolozsvár volt minden álma, vágya. Oh, ha megérhette volna a felszabadulás boldog napját! Élete utolsó napjaiban is még a kolozsvári siketnéma-intézet újjáépítésének általa megalkotott terveit nézegette. Ezeket a terveket lapunk szerkesztőjének gondjaira bízta. Kolozsvári kartársak! Ha egyszer eljöttök hozzánk, hozzatok egy marék földet s egy szál virágot a kolozsvári siketnéma-intézet kertjéből és vigyétek ki Felső-gödre, Nagy Péter sírhalmára. Megérdemli! (Györgyfy.)

Gáspár János debreceni kartársunk a mult iskolai évben, az egész tanév folyamán heti 1 órában előadta a gyógypedagógiát a debreceni ref. tanítónőképző-intézet V. évfolyamú hallgatóinak. Dr. Vekerdi Béla igazgató, aki maga is sokszor jelen volt az órákon és mindenkor nagy érdeklődéssel és élvezettel hallgatta a rendkívül világos és sok tanulságot nyújtó előadásokat, meleg szavakkal emlékezett meg Gáspár János kartársunk előadásairól. A tanítónőképző-intézet tanári kara jegyzőkönyvében örökítette meg az előadó kartárs önzetlen és buzgó, a tanítónőképző növendékei számára nagy lelki gyarapodással járó munkáját és jegyzőkönyvi kivonatanban hálás köszönetét nyilvánította Gáspár János kartársunknak.

Gáspár kartársunk ebben az iskolai évben a ref. tanítóképző-intézetben és a ref. tanítónőképző-intézetben is folytatja előadásait az egész tanév folyamán.

Gáspár kartársunk gyógypedagógiai előadásainak részletesen kidolgozott tervezetét illetékes helyen benyújtotta és azt a választ kapta, hogy tervezetét, mely a fogyatékosügy egész területét felöleli és magába foglalja a jövő egészséges nemzedék kialakítása szempontjából nagyjelentőségű társadalompolitikai és egészségügypolitikai kérdéseket is, pártolólág be fogják terjeszteni az Orsz. Közoktatásügyi Tanácshoz azért, hogy a Tanítóképző Akadémiákon mint rendes, kötelező tárgy előadassék.

A Vakok József Nádor Kir. Orsz. Intézetében a beiratás f. évi szeptember hó 9—10-én volt, amikor is 244 növendék nyert felvételt. Ezek közül 21 a munkácsi vakok intézetéből lett beutalva.

A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület és a kebelében működő ifjú vakok Iskolája f. évi szeptember 14-én a Szentlélek Isten segítségével hívásával az 1940—41. tanévben megkezdte működését. Örvendetes tény,

hogy az egyesület kefekötő, székfonó, kosárkötő és szövőüzeme állandó munkát biztosít a gyámoltaknak.

A Vakok Gróf Andrássy Dénes Önképzőköre szeptember hó 29-én gyakorló gyűléssel megkezdte működését. A gyűlésen előadásra került Biró Dezsóné: **Az élet hónapjai** című színdarabja, amelyet a világtalan nők sok ügyességgel, nagy lendülettel és művészi képességgel játszottak sors-társaik őszinte örömeire és gyönyörködtetésére.

A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület elnöksége október hó 6-án gyűlést tartott, amelyen az Országos Egyesületnek ipari, kereskedelmi, internátusi és egyéb folyó ügyei vétettek tárgyalás alá. A küszöbön álló téli időszakra való tekintettel, különösen a közsegélyben részesülő világtalanok ruházattal és fűtőanyaggal való ellátásának kérdése foglalkoztatta az elnökséget.

A Vakok Homeros Énekkara szintén megkezdte működését Schnitzl Gusztáv igazgató vezetésével. Az énekkar régi színvonalát igyekszik megtartani, amely annyi babért és elismerést hozott ennek a Király- és Kormányzó Díjjal jutalmazott, a maga nemében páratlanul álló énekkarnak. Hisszük, hogy rövidesen az éter hullámain át is hallani fogjuk a vakok bájos énekét.

Herodek Károly ny. igazgató körlevélben kérdezte meg a Magyar Gyógypedagógiai Társaság tagjait és a gyógypedagógiai oktatásügy érdekeltségeit: fenntartani óhajtják-e továbbra is a Társaságot? Magán-értesülésünk szerint, a megkérdezettek zöme a gyógypedagógia ügyének művelésére elegendőnek tartja a Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egyesületét. Csak néhányan vélekednek úgy, hogy a Társaság fenntartása szükséges azért, mert ez az összekötő kapocs a társadalom és a gyógypedagógiai nevelő-oktató munka és a tanárság között.

A Vakok Országos Menháza és Segélyegyesülete szeptember hó 17-én tartotta első elnökségi gyűlését az 1940—41. munkaévben. Az Egyesület humanisztikus feladata a munkában kiérdemesült világtalanoknak felkarolása. Ez idő szerint 50 világtalan egyént részesít az Országos Menház és Segélyegylet támogatásban.

A Magyar Ujság folyó évi október hó 2-iki számában „Te sírsz, Anyácskám, azért, mert nem látok?” címen hosszabb cikket ír a vak munkásokról, akik sorában akadnak olyanok, akik csendes idejükben sok szeretettel pengetik a lantot. A fenti cím is „Anyámhoz” című versből van véve, amelyet egy világtalan nő írt. A cikk hangsúlyozza, hogy az ínséges vakok ügyét az állam vegye kezébe. Nem sírni kell, ha vakot látunk, hanem segíteni. A seprőkészítésről és kosárfonásról készített fotografiák előnyösen szolgálják a cikkben megírt, megszívlelendő tájékoztatót. A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület sürgeti a vakok illetékessége megállapításának rendezését, mert ez idő szerint a vakok tömegei mind Budapestre gravitálnak.

Müller Rezső, a Vakok József Nádor Királyi Országos Intézetének volt zongorahangoló mestere és zongorakészítő, szeptember 18-án elhalá-

lozott. A boldogult a háború előtti években teljesített az Országos Intézetnél több éven át igen értékes szolgálatot. Sok világtalan hangoló került ki keze alól, akik a dolgozó vakok számát gyarapították.

Erdélyi Jenőné, a Vakokat Gyámolító Országos Egyesület szövöműhelyének vezetője, szeptember hó 23-án elveszítette László nevű 27 éves fiát, aki a váci református egyház tanítója volt. Az Országos Egyesület munkatársai méltóképpen juttatták kifejezésre a szerencsétlen anyával együttérzésüket.

A gyulai tanárok nyugdíjügye. A gyulai gyógypedagógiai intézet pénztára terhére régebben alkalmazott óraadó tanárok után a „Nemállami Tanszemélyzet Országos Nyugdíjintézete” a 6.553. számon 4.553 P 28 fillér nyugdíjjáruelékot írt elő. E járulékösszeg törlesztését a gyógypedagógiai intézet részére kiutalt államsegély teszi lehetővé.

Intézeti orvosi díjazás. A szegedi kerületi orvosi kamara a 259—1940. O. K. számon felhívta a gyulai gyógypedagógiai intézet igazgatóságát, hogy az intézeti orvos eddigi évi 840 pengős díjazását, évi 1.050 pengőre emelje fel.

A „Nemzeti Sport”-ban olvastuk, hogy az idei, csúcseredményt hozó, marathoni bajnokságban, a siketnéma **Nagyvári** lett a második. Nagyvári kitűnő volt az edzésben és a legjobb és leggazdaságosabb stílusa neki volt a mezőny valamennyi futója között. Apró, poroszkáló lépéseivel fáradhatatlanul futotta a kilométereket. Csak egy baja volt: nem tudta beosztani magának a távolságot.

A siketnémák ügyének története német megítélés szerint. Irta: Dr. Paul Schumann. Kiadja: az V. birodalmi szaktársulat. 692 oldal. Ára fűzve: 14 birod. márka. Megrendelési szám: 2700. Megrendelhető: Moritz Diesterweg, Frankfurt am Main, címen. A munka tartalma: a siketnéma-ügy története, a siketnémák gyámolítása, szervezetek, berendezések. Vezetésméje a képzés gondolata. Ilyenformán nemcsak a siketnémák intézetei, a halláskárosultak és beszédgyógyító intézetek számára nélkülözhetetlen, hanem minden könyvtár, kutató intézet, tanárképző főiskola, intéző hatóság és jótékonyági hivatal számára is. (F. B.)

„Gyermekismereti-hét” gyűjtőnéven f. évi szeptember 1—7. Bécsben öt különböző német gyermektudományi társaság tartott kongresszust.

Szept. 1—4. az újabb táplálási módokat, újabb gyógyszereket, a gyermekkorú táplálkozási tuberkulózist és annak leküzdését ismertette a több mint 30 előadó. Az előadásokat gyermekgyógyászati és nevelési viták követték. A kongresszusnak ezen első része inkább orvosi jellegű volt. Magyar részről öt előadója volt a kongresszusnak. Különös figyelmet érdemelt vitéz Duzár professzornak, a pécsi egyet. gyermekklinika igazgatójának előadása.

Szept. 5—7. zajlott le a kongresszus második része, mely bennünket közelebről is érdekel. 5-én Prof. Dr. Schröder, Leipzig, azzal nyitotta meg a gyűlést, hogy a meghívottak most tulajdonképpen egy új tudományos társaság alapításán vesznek részt, melynek az a célja, hogy orvosnak, fogyatékoságügyi tanárnak és a társadalom részéről minden érdeklődőnek alkalmat nyújtson a hibás gyermek megmentése érdekében való szoros együttműködésre. Az új társaságnak csak később adnak nevet,

éspedig olyat, mely egységesen kifejezésre juttatja az egész fogyatékos-
ságügyet, tehát átfogóbb lesz, mint az eddigi „Kinderpsychiatrie” és
„Heilpädagogik” megjelölések. Németországban 1933. óta már szinte tel-
jesen átment a köztudatba a „Sonderpädagogik” elnevezés, mely a fogyá-
tékoságügy minden ágazatát egységesen foglalja magába. Lehet, hogy
az új társaságot ezzel az új fogalmi meghatározással fogják jelölni. (Bár
találánánk a „gyógypedagógia” helyett a magyarban is új szót, mely az
egész fogyatékoságügyet ilyen találoán foglalná egységbe egyszerű nyelvi
kifejezéssel.) Az új német társaságot magyar részről a Magyar Gyógy-
pedagógiai Társaság, a Magyar Gyógypedagógiai Tanárok Országos Egye-
sülete és a Magyar Phonetikai Társaság nevében e sorok írója üdvözölte.
(Miközben e beszámolót írom, éppen arról értesülök, hogy a nagymultú
Magyar Gyógypedagógiai Társaság végnapjait éli. A tagok egy ré-
sze feleslegesnek tartja a Társaságot. A dolog nagyon meglepett! Az
alvó társaságba új életet kell vinni, de semmi esetre sem szabad fel-
oszlalni! Miért szüntetnők meg azt, ami Magyarországon jó munkát vég-
zett s nagy multra tekinthet már vissza? Azt, aminek szükségét a né-
metek is érzik és magyar mintára megvalósítanak!)

Prof. Dr. Schröder bevezető előadása után a mi körünkben is jól
ismert szaktektintélyek beszéltek. A 14 előadó közül kitűntek: Zwanziger
(A német siketnémaügy feladatai); Bechtold (Német vakságügy); Tor-
now (Sonderschulpädagogik); Villinger (Nevelés és nevelhetőség); Spe-
ler (Önkéntes némák). Az előadások kongresszusi jelentés alakjában
nyomtatásban is megjelennek.

Szept. 6. és 7. Prof. Dr. Göring, Berlin, elnöklésével a Német
Psychotherapiai Társaság harmadik kongresszusát tartotta: „Psyche és
teljesítmény” főtémával. A számos német előadón kívül svájci, svéd,
olasz és japán előadók is szerepeltek. Ezen társaság kongresszusához
kapcsolva tartotta meg a Nemzetközi Psychotherapiai Társaság delegá-
ciós gyűlését, melyen magyar részről e sorok írója vett részt. A psycho-
therapia nálunk még alig ismeretes, de nagy jövője lesz éppen a fogyá-
tékoságügy terén. Céljai nagy részét éppen a Magyar Gyógypedagógiai
Társaság valósíthatná meg!

Az egész kongresszust a bécsi egyetemi klinika előadó termeiben
tartották s látogatóinak száma jóval ezren felül volt. (Wallrabenstein.)

Julius Wagner von Jauregg szeptember végén 83 éves korában
Bécsben elhunyt. A világhírű psihiater, mint Kraft-Ebing utóda, több
évtizeden át volt a bécsi egyetem elmeorvos-tanszékének tanára.
Világhírét a paralisz malaria-oltással való kezelésével alapozta meg.
Wagner Jauregg a feljebb ismertetett „Gyermekismereti-hét”-en még
résztvett. Szívszélhűdés ölte meg. (— rab. —)

A Bodelschwingh-féle Bethelt, Németország legnagyobb epileptikus
intézetét szeptember 19-én angol bombázók megtámadták, bár a vörös-
kereszt minden épületen jól kivehető. Több ház rombadőlt. A halálos
gyermekáldozatok száma 9, a sebesülteké 12. (— rab. —)

Intézeteink évkönyveinek folytatólagos ismertetése helyszúke miatt,
a novemberi számra maradt. (Szerk.)